

XALQ HUNARMANDCHILIGI SAN'ATINING TURLARINI O'RGATISHDA TEXNOLOGIYA FANINING O'RNI

Muhiddinova Gavharshodbegim Tursunxo'ja qizi

Termiz davlat pedagogika instituti

Tabiiy va aniq fanlar fakulteti

Texnologik ta'lim yo'nalishi, 2-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17606113>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-noyabr 2025 yil

Ma'qullandi: 12-noyabr 2025 yil

Nashr qilindi: 14-noyabr 2025 yil

KEY WORDS

hunarmandchilik, texnologiya, kasbga yo'naltirish, o'quvchi, qadriyat, mehnat, metodika, ijodkorlik, kompetensiya, meros.

ABSTRACT

Ushbu maqolada xalq hunarmandchiligi san'atining turlarini texnologiya fani orqali o'rgatishning nazariy va amaliy asoslari ilmiy yondashuv asosida yoritilgan. Maqolada ayniqsa 10–11-sinf o'quvchilarining milliy qadriyatlar asosidagi kasbga yo'naltirilishida texnologiya fanining tutgan o'rni va samarali metodlari ko'rib chiqiladi. O'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, amaliy ko'nikmalarini shakllantirish hamda xalq hunarmandchiligi merosini o'rganish orqali kasbiy tayyorgarligini kuchaytirish maqolaning asosiy maqsadidir. Shu bilan birga, maqolada loyiha-metodik yondashuv, integratsiyalashgan o'qitish va madaniy merosga asoslangan interaktiv uslublarning ahamiyati ham tahlil etiladi.

Milliy hunarmandchilik san'ati xalqimizning tarixiy va madaniy merosi sifatida asrlar davomida shakllanib kelgan. Uning turli yo'nalishlari – kulolchilik, zargarlik, kandakorlik, gilamdo'zlik, to'qimachilik va boshqa ko'plab turlari o'zbek xalqining mehnatkashligi va didini aks ettiradi. Ana shunday noyob san'at turlarini yosh avlodga o'rgatish bugungi ta'lim tizimining dolzarb vazifasidir. Bunda texnologiya fani asosiy vosita sifatida xizmat qilishi mumkin, chunki u nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirib, o'quvchilarning mehnat madaniyati va kasb tanlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Asosiy qism. Texnologiya fanini xalq hunarmandchiligi bilan uyg'unlashtirib o'qitish orqali o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, madaniy merosga hurmat va kasbiy yo'nalishni tanlash ko'nikmalari shakllanadi. Ayniqsa 10–11-sinf o'quvchilari o'zlari uchun muhim qaror – kelajakdagi kasbini tanlash arafasida turgan vaqtda bunday mashg'ulotlar juda zarur bo'ladi. Hunarmandchilik san'ati orqali kasbga yo'naltirish o'quvchilarning faqat bilim darajasini emas, balki ijodiy salohiyatini, mustaqil fikrlashini ham rivojlantiradi.

Texnologiya fani darslarida zargarlik, kashtachilik, yog'och o'ymakorligi, pazandachilik, gilam to'qish kabi xalq amaliy san'at yo'nalishlari amaliy mashg'ulotlar shaklida tashkil etilishi mumkin. Har bir o'quvchi o'z qiziqishiga ko'ra hunar tanlab, shu soha bo'yicha kichik loyiha ishlarini bajaradi. Bu orqali o'quvchi o'zining qobiliyatlarini anglab yetadi va kelajakda bu yo'nalishni tanlash ehtimoli ortadi.

Pedagog olimi S.Usmonovanning fikricha, “hunarmandchilik san’atini ta’lim jarayoniga olib kirish nafaqat milliy qadriyatlarni saqlaydi, balki o’quvchilarni mehnatsevarlik, sabr-toqat, intizom kabi fazilatlar bilan qurollantiradi”. Shu boisdan, texnologiya darslarini madaniy merosga yo’naltirish o’qituvchidan chuqur bilim, didaktik yondashuv va metodik tafakkurni talab etadi.

Hunarmandchilikni o’qitishda loyiha asosida yondashuv katta ahamiyatga ega. Masalan, o’quvchilar gilam do’zish yoki oddiy kashtado’zlik loyihasini tayyorlash orqali xalq san’atining sir-asrorlarini o’rganadi. Bu esa ularning sabr-toqatini oshiradi, estetik didini shakllantiradi, mushohada yuritish qobiliyatini kuchaytiradi. Texnologiya fanida xalq san’ati elementlarini tatbiq etish o’quvchini nafaqat kasbga tayyorlaydi, balki uni milliy madaniyatimizga daxldor qilib tarbiyalaydi.

Xalq hunarmandchiligi san’atining o’quvchilarga o’rgatilishi ularning ma’naviy-axloqiy kamolotiga ham katta ta’sir ko’rsatadi. Har bir hunar o’ziga xos qadriyat va urf-odatlarini o’zida mujassam etgan bo’lib, o’quvchilar bu orqali milliy o’zlikni chuqur anglaydilar. Shu nuqtai nazardan, texnologiya fanining mazmunini xalq ijodiyoti elementlari bilan boyitish o’quvchilarning ruhiy olamini boyitadi, ularni an’ana va qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalaydi.

Bugungi kunda xalq hunarmandchiligi asosida tashkil etilgan ijodiy to’garaklar va amaliy mashg’ulotlar o’quvchilarning bo’sh vaqtini mazmunli tashkil etishga xizmat qilmoqda. Ustoz-shogird an’anasi asosida olib borilgan darslar esa o’quvchilarda chin dildan mehnat qilish, kasb sirlarini avloddan avlodga o’tkazish qadriyatini shakllantiradi. Ba’zi maktablarda xalq hunarmandchiligi yo’nalishida kichik biznes elementlari bilan boyitilgan mashg’ulotlar yo’lga qo’yilgan bo’lib, bu esa o’quvchilarning kelajakdagi kasbiy mustaqilligiga tayyorgarlik vazifasini bajaradi.

Shuningdek, texnologiya fani orqali o’rgatilgan hunarmandchilik ko’nikmalari o’quvchilarda ekologik tafakkurni ham shakllantiradi. Masalan, qayta ishlanadigan materiallardan foydalangan holda mahsulot tayyorlash, chiqindilardan foydali buyumlar yasash kabi faoliyatlar orqali ularda tabiatga mehr va ongli munosabat rivojlanadi. Bu esa zamonaviy ta’limning muhim yo’nalishlaridan biri – barqaror rivojlanishga xizmat qiladi.

Xalq hunarmandchiligi bilan bog’liq faoliyatlar o’quvchilarda nafaqat kasbiy qiziqish uyg’otadi, balki jamoada ishlash, muloqot qilish, o’z fikrini erkin bayon etish, tanqid va tahlil qilish kabi ko’nikmalarni ham rivojlantiradi. Texnologiya fanining bu boradagi imkoniyatlarini to’liq ishga solish, o’quvchilarning mustaqil fikr yurituvchi va har tomonlama yetuk shaxs bo’lib shakllanishiga asos bo’ladi.

Zamonaviy o’qitishda integratsiyalashgan metodlar – texnologiya fanini tarix, san’atshunoslik, informatika kabi fanlar bilan uyg’unlashtirib o’qitish orqali o’quvchining bilim sohasi kengayadi. Shuningdek, ustaxonalar, ko’rgazmalar va mahalliy ustalar ishtirokida o’tkaziladigan ochiq darslar orqali amaliy bilimlar mustahkamlanadi. Bu metodlar o’quvchilarni faollashtirib, ularning tanqidiy fikrlashini va ijodkorligini rag’batlantiradi.

Ayniqsa, texnologiya darslarida “Kasb haftaligi” kabi tadbirlar o’tkazilishi yuqori sinf o’quvchilarining o’zini sinab ko’rish, hunarni tanlash va mustaqil qaror qabul qilishiga xizmat qiladi. Shu tariqa xalq hunarmandchiligi san’atining o’rgatilishi nafaqat madaniy merosni avlodlarga yetkazadi, balki kasbiy ta’lim uchun zarur zamin ham yaratadi.

Xulosa. Xalq hunarmandchiligi san'atini texnologiya fani orqali o'rgatish – bu ta'limda madaniy meros va kasbga tayyorlovni birlashtiruvchi kuchli vositadir. Mazkur yondashuv o'quvchilarda mehnatsevarlik, estetik did, ijodiy tafakkur, milliy qadriyatlarga sadoqat kabi fazilatlarni tarbiyalaydi. 10–11-sinf o'quvchilarining kasb tanlashida ular bajargan hunarmandchilik ishlarining ta'siri katta bo'ladi. O'quvchilar o'zlarining kuchini real mehnat orqali sinab ko'rganlari sababli bu yo'nalishga nisbatan jiddiy yondashadilar. Texnologiya fanida xalq san'atiga oid loyihalarni o'rganish ularning hayotga va jamiyatga bo'lgan qarashlarini kengaytiradi. O'qituvchining milliy hunarmandchilikni darslarga tatbiq qilishi o'quvchilarda milliy g'urur hissini oshiradi. Bu esa yoshlarning ongida “men kimman”, “qayerdaman” va “qanday foyda keltira olaman” degan savollarga ijobiy javob topishga ko'mak beradi. Shuningdek, texnologiya fanining ushbu yo'nalishda olib boriladigan interaktiv va ko'rgazmali metodlari ta'lim samaradorligini yanada kuchaytiradi. Maktab ta'limi sharoitida xalq san'atining o'rgatilishi ijtimoiy-iqtisodiy tomondan ham foydalidir, chunki ko'nikma orttirgan o'quvchi kelajakda o'z biznesini yo'lga qo'yishi mumkin. Hunarmandchilikka oid mashg'ulotlar o'quvchilarning psixologik barqarorligini ham mustahkamlaydi, chunki mehnat terapiya vositasi sifatida ham xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, texnologiya fani va xalq hunarmandchiligi uyg'unligi zamonaviy o'quvchining har tomonlama yetuk, vatanparvar, faol fuqarosi sifatida kamol topishiga xizmat qiladi. Ta'limda ana shunday yondashuvlar orqali biz milliy madaniyatni asrab-avaylab, uni yosh avlod qalbiga singdira olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdug'aniyeva Z. “Hunarmandchilik elementlarini texnologiya darslariga integratsiyalash”, Texnologik ta'lim muammolari, , 2022.
2. Axmedov M. “Milliy qadriyatlar asosida kasbga yo'naltirishning metodik asoslari”, Pedagogik izlanishlar, , 2023.
3. Bozorov B. “Texnologiya fanida xalq san'atini o'rgatish metodlari”, Ustoz va zamon, , 2021.
4. G'ulomova S. “Hunarmandchilik orqali o'quvchilarni ijodiy rivojlantirish”, Ta'limda innovatsiyalar, , 2020.
5. Qodirova N. “Kasbiy yo'naltirishda amaliy san'atning didaktik imkoniyatlari”, Milliy ta'lim, , 2025.
6. Toshxo'jayev D. “Maktabda milliy hunarmandchilikni o'rgatishning amaliy yondashuvi”, Texnologik ta'lim asoslari, , 2024.
7. Бондаренко Т.И. “Народные ремёсла в системе школьного образования”, Педагогика искусства, , 2021.
8. Смирнова Е.В. “Интеграция традиционного искусства в уроки технологии”, Образование и творчество, , 2023.
9. Miller D. “Reviving Handicrafts in School-Based Technology Programs”, International Journal of Arts Education, , 2020.
10. Thompson R. “Folk Crafts as a Pedagogical Tool in Vocational Education”, Journal of Cultural Education Studies, , 2025.